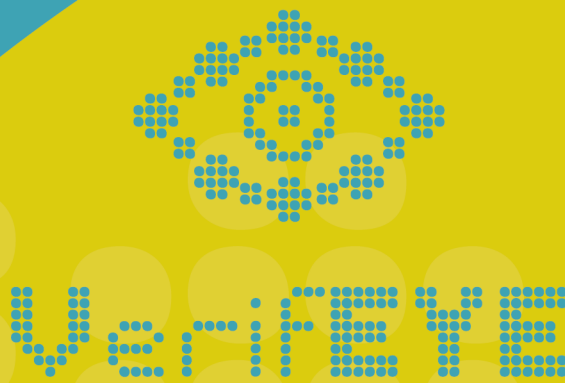

Informacijski poremećaj – kakve ja veze imam s tim?

Siguran početak nove
školske godine

ZA SREDNJOŠKOLCE

jačanje otpornosti društva
na dezinformacije

Financira:

Vodeći partner:

Partneri:

Digitalna pismenost

Digitalna pismenost uključuje *pouzdanu i kritičku* uporabu interneta i svih medijskih sadržaja koje gledamo, slušamo i pratimo. Kada pouzdano i kritički koristimo informacije smanjujemo rizik da postanemo žrtva lažnih vijesti i informacijskog poremećaja.

Vijeća Europe navodi „od iznimne je važnosti da pojedinci mogu razviti kognitivne, tehničke i socijalne vještine koje omogućuju učinkovit pristup i kritičku analizu medijskih sadržaja da donose informirane odluke o tome koje medije koriste i kako ih koristiti, razumiju etičke implikacije medija i novih tehnologija te učinkovito komuniciraju i stvaraju sadržaje“.

Informacijski poremećaj – što je to?

Pojam informacijski poremećaj je prvi puta upotrijebljen 2017. godine u izvješću Vijeća Europe o problematici lažnih vijesti, a od tada se preporučuje da se pojam „informacijski poremećaj“ koristi umjesto pojma „lažne vijesti“.

Informacijski poremećaj je pridobio veću pozornost znanstvenika nakon 2016. godine i dvaju političkih događaja koja su obilježena intenzivnim širenjem lažnih i netočnih informacija, a to su američki izbori na kojima je pobijedio Donald Trump i referendum o izlasku Velike Britanije iz Europske unije (Brexit).

Koje vrste informacijskog poremećaja postoje?

Informacijski poremećaj može imati tri glavna oblika:

- 1. pogrešne informacije ili misinformacije** lažne ili netočne informacije, koje se dijele bez namjere da se nekoga povrijedi ili mu se nanese šteta,
- 2. dezinformacije** svjesno širenje lažnih informacija kako bi se nanijela šteta,
- 3. zlonamjerne informacije ili malinformacije** dijeljenje istinitih informacija koje su najčešće privatno vlasništvo kako bi se nanijela šteta.

Kako se to događa?

Do informacijskog poremećaja dolazi zbog ljudskog ponašanja ali i tehnologije. Postoji niz razloga zašto ljudi dijele pogrešne informacije. Zlonamjerni pojedinci ili botovi te nepažljivi korisnici koji ne žele provjeriti izvor priče prije nego što je podijele pomažu u širenju lažnih vijesti putem društvenih medija.

Stanite prije nego podijelite neku informaciju, razmislite. Je li ovo što ste pročitali zaista istina? Dijelite informacije za koje ste sigurni da su točne.

Posljedice do kojih lažni sadržaj može dovesti se razlikuju od osobe do osobe. Neki rizici su:

- **Financijski gubitak** – pojedinci mogu biti žrtve online prijevare, krađe identiteta i izgubiti velike količine novca.
- **Krađa osobnih podataka** – može doći do objavljivanja osobnih podataka i njihovog ugrožavanja.
- **Vjerovanje u lažne informacije** – budući da neki korisnici mogu biti u „filter mjehuriću“, mogli bi vidjeti samo vijesti poput onih koje su vidjeli ranije. Neke od ovih vijesti mogu biti lažne.
- **Utapanje u irelevantnom sadržaju** – pojedinci bi mogli imati teškoća u pronalaženju točnih informacija o određenim temama ili događajima zbog toga što na internetu ima jako puno informacija.
- **Rizici za mentalno zdravlje i emocionalnu dobrobit** – dezinformacije mogu naštetiti našem mentalnom zdravlju jer su manipulativne i često osmišljene su da izazovu tjeskobu.
- **Rizici za fizičko zdravlje i sigurnost** – pogrešne informacije o zdravlju, lijekovima, vježbanju i dijetama mogu biti opasne za ljude koji traže pomoć za svoje teškoće.

Kako se obraniti od informacijskog poremećaja?

Zbog velike količine informacija na internetu nekad je teško na prvu što je lažno, a što je istina. Međutim, ova pitanja mogu vam pomoći da utvrdite je li neka informacija točna ili ne.

1. Je li naslov mamac za klikove?

Naslov ne govori uvijek sve. Naslovi se često modificiraju kako bi dobili više klikova.

2. Tko je autor?

Je li autor naveden? Postoji li taj autor doista?

3. Koji je datum?

Kada je sadržaj napisan? Je li sadržaj aktualan? Ponekad stari članak ima novi datum, a nekad se starom članku samo mijenja naslov i objavljuje s novim datumom.

4. Tko je objavio vijest?

Tko je prenio vijest? Je li to osoba putem društvenih mreža? Kojoj publici autor želi prenijeti vijest?

5. Koji su izvori?

Odakle dolaze informacije – iz drugog medija, organizacije, intervjua ili izvješća?

6. Jesu li hiperveze (poveznice) ispravne?

Članci se ponekad odnose na druge web stranice, organizacije ili informacije. Jesu li te hiperveze (poveznice) stvarne? Podudaraju li se s onim što se tvrdi u članku?

7. Koja je autorova namjera?

Koja je autorova namjera? Je li to reklama? Je li to mišljenje? Ima li cilj da nas zabavi i nasmije?

8. Koje su moje predrasude?

Često sami dajemo prednost nekim informacijama, ovisno o tome tko nešto kaže ili napiše. Vaša osobna iskustva također mogu utjecati na to vjerujete li možda lažnoj vijesti.

9. Kako su informacije predstavljene?

Neki signali za uzbunu: uređene slike, pravopisne pogreške i puno velikih slova i uskličnika.

10. Zašto vi to možete vidjeti?

Na internetu često možete vidjeti drugačije vijesti od onoga što vide naši prijatelji. To je rezultat algoritama – onoga što tražite na internetu, tko su vam prijatelji i koje preferencije imate.

Reagiram na nasilje

Nažalost, na internetu možemo pronaći i dosta nasilnih sadržaja. U slučaju da se na društvenim mrežama i internetu susretnete sa snimkama ili fotografijama nasilja (npr. snimke tučnjava, napada na neke osobe i slično), takve sadržaj **nemojte dijeliti i prijavite ga** – bez obzira na to nalazite li se na njemu vi osobno ili su na njemu neki drugi ljudi. Prijavom sprječavate daljnje širenje tog neprimjerenog sadržaja.

Prijavu sadržaja napravite na društvenoj mreži na kojoj ga zateknete, a možete predati prijavu i Centru za sigurniji internet. Reagirajte na nasilje.

#REAGIRAMNANASILJE

Centar za sigurniji internet

Stručnjaci Centra za sigurniji internet svakodnevno su dostupni na anonimnoj i besplatnoj telefonskoj liniji **0800 606 606**, dostupnoj svakog radnog dana od 08:00 – 16:00 sati.

Na navedenoj liniji možete:

- dobiti pomoć i podršku u slučaju nasilja preko interneta te
- dobiti savjet kako se zaštititi i kako sigurno koristiti internet.

Osim toga, naši vam stručnjaci mogu dati savjet što učiniti i kako se nositi s neprimjerenim sadržajem ili kontaktom na internetu.

Zanima te tema sigurnosti na internetu? Bacite oko na naš web www.csi.hr i na društvene mreže Centra za sigurniji Internet – možete nas pronaći na Facebooku, Instagramu, Tweeteru i TikToku.

Prilagođeno s:

<https://www.betterinternetforkids.eu/teacher-corner/deep-dives/Misdisinformation>